

*Єкатерининська
законодавча комісія
1767-1768 років.
Вибори та їх
значення для
України*

Законодавча комісія 1767-1768

рр.

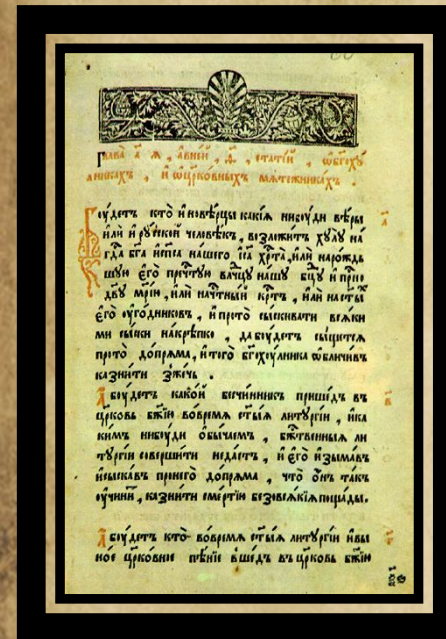
Мета: створення нового зводу законів.

До роботи долучені депутати
від станів:

- від дворян
- від міст
- від козаків
- від державних селян
- від неросійських народів

Уложені комісії — тимчасові колегіальні органи в Росії XVIII століття, які скликалися для систематизації законів, що набули чинності після прийняття Соборного уложення 1649 року. Всього було сім таких комісій. Найбільш масштабна і вагома з них, фактично збори станових представників, була скликана Катериною II в 1767 році.

Соборне уложення — універсальний кодекс кримінального та цивільного права Московської держави, що регулював соціально-правові відносини у всіх сферах

суспільного життя та визначав міру покарання за порушення цих норм]. Прийняте в 1649 р. часи правління царя Олексія Михайловича. Пам'ятка московитського права XVII ст.

Була створена комісія згідно з планом рос. імп. Катерини II про реформування Російської імперії на засадах деяких положень західноєвроп. просвітницької

теорії та збереження самодержавства. Складалася з виборних депутатів від усіх станів імперії (за винятком залежних селян) і мала провести кодифікацію всього законодавства країни. «Маніфест про скликання комісії» від **14 груд. 1766** встановлював процедуру виборів депутатів та складання для них наказів від виборців. Це мало продемонструвати участь широких кіл громадськості в розробці нового кодексу законів.

Свій план реформування рос. сусп-ва Катерина II

обнародувала в «Наказе імператриці, данном комиссии о сочинении нового Уложения». На час проведення виборів обстановка в Гетьманщині та Слобідській Україні була досить напруженою, оскільки саме в цей період тут за ініціативою самодержавства реалізовувалася низка заходів щодо остаточної ліквідації укр. автономії. За задумом імп. Катерини II, залучення до роботи законодавчої комісії укр. виборців мало надати політиці царизму на укр. землях видимість законності. Контролювати хід виборчої кампанії до комісії в Гетьманщині повинен був особисто президент 2-ї Малоросійської колегії П.Румянцев. В секретній інструкції Катерина II рекомендувала йому перешкоджати створенню загальноукр. опозиції імперській централізації. Виборцям пропонувалося схвалити для своїх кандидатів типовий наказ з досить поміркованими вимогами

соціальних реформ, які в цілому не суперечили б курсу самодержавства на ліквідацію гетьман. влади і політ. автономії Лівобережної України. Новий губернатор Слобідської України Е.Щербінін мав завдання не допустити того, щоб на змісті наказів депутатам від підлеглих йому тер. позначився протест колиш. козаків (з 1765 — військових обивателів) проти реформи козац. устрою краю і заборони сел. переходів. Адміністрація Новоросійської губернії повинна була зробити все, щоб до наказів депутатів від губернії не потрапили вимоги службовців Дніпровського і Донец. пікінерних полків, які намагалися захистити свій козац. статус і наполягали на поверненні своїх полків під

юрисдикцію

Гетьманщини. Для цього

адміністрація вдалася

навіть до

застосування фізичних розправ.

Однак спрямувати виборчу кампанію в Гетьманщині в потрібне самодержавству русло не вдалося.

Зокрема, у наказі ніжин. і батуринського шляхетства було висунуто вимогу про відновлення гетьман. влади і збереження укр. автономії. П. Румянцев змушений був скасувати ці вибори і арештував ініціаторів «Ніжинської справи». Законодавча комісія розпочала свою роботу **30** лип. **1767** у Москві, з **565** її депутатів від укр. земель було представлено **70** осіб (**33** — від Гетьманщини, **20** — від Слобожанщини, **15** — від Новорос. губ., **2** — від Запорозької Січі). Під час роботи комісії деякі її депутати порушили питання про обмеження, а в подальшому і скасування кріпосного права. Серед учасників дискусії з сел. питання були й укр. депутати, зокрема, І.Дзюбін — від військ. обивателів

М. Охтирка та Я.Козельський — від шляхетства Дніпровського пікінерського полку

Представники Ліфляндії й Гетьманщини відстоювали автономію своїх країв.

Лідером укр. автономістів став депутат від лубен. шляхетства Г.Полетика. Депутати від Гетьманщини подали петицію, в якій висловили пропозицію передбачити в новому кодексі законів Рос. імперії положення про окремішність укр. права та гарантії політ. автономії краю.

Переконавшись у тому, що робота законодавчої комісії набула небажаного для інтересів рос. самодержавства спрямування, Катерина II 17 груд. 1768 оголосила про призупинення її діяльності. Офіц. приводом для такого рішення став початок російсько-турецької

війни 1768—1774.

